

ĐỖ KIÊN CƯỜNG

Học sinh với Thế giới âm nhạc

Các nhạc cụ
dân tộc Việt Nam

1

BAN NHẠC TÀI TỬ NAM BỘ

Đàn Kim

Đàn Tranh

Đàn Cò

Đàn Bầu

Tiêu . Song Lang

Ghi-Ta Phím Lỡm

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

Học sinh với Thế giới âm nhạc

Các nhạc cụ
dân tộc Việt Nam

1

BAN NHẠC TÀI TỬ NAM BỘ

Đàn Kim . Đàn Tranh . Đàn Cò . Đàn Bầu .
Tiêu . Song Lang . Ghi-ta Phím Lỗm

Tác giả : ĐỖ KIÊN CƯỜNG

Thiết kế : BÙI NAM

Ảnh bìa: Nghệ sỹ Đàn Ghi-ta Phím Lỗm
TRẦN TRỌNG TRÍ

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

Ban Nhạc Tài Tử

Khoảng đầu thế kỷ 20, do nhu cầu thưởng thức âm nhạc của xã hội ở miền Nam - Việt Nam ngày càng nhiều, các Ban Nhạc Tài Tử đã được sinh ra, do vậy còn được gọi là Ban Nhạc Tài Tử Nam Bộ.

Tên gọi Tài tử ở đây thể hiện sự vô tư, phóng khoáng không vụ lợi, sẵn sàng mang tiếng đàn, tiếng hát đến phục vụ giúp vui cho cộng đồng. Ban nhạc Tài Tử xuất hiện nhiều nơi trong cuộc sống từ sân khấu nhỏ gia đình như phục vụ ở đám giỗ, sinh nhật, đám cưới, họp mặt... đến lễ hội đông người.

Đàn Kìm, Đàn Tranh, Đàn Cò, Đàn Bầu, Tiêu, Song Lang, Ghi-ta Phím Lỗm là những nhạc cụ chính trong Ban Nhạc Tài Tử.

Nghệ sĩ Đàn Kim Phan Thanh Long.

Nghệ sĩ Đàn Tranh Nguyễn Thị Hoa Xuân

Đàn Kìm & Đàn Tranh

Đàn Kìm

Đàn Kìm còn có tên khác là Đàn Nguyệt hay Vọng Nguyệt Cầm. Gọi là đàn Nguyệt vì mặt đàn hình tròn như mặt trăng.

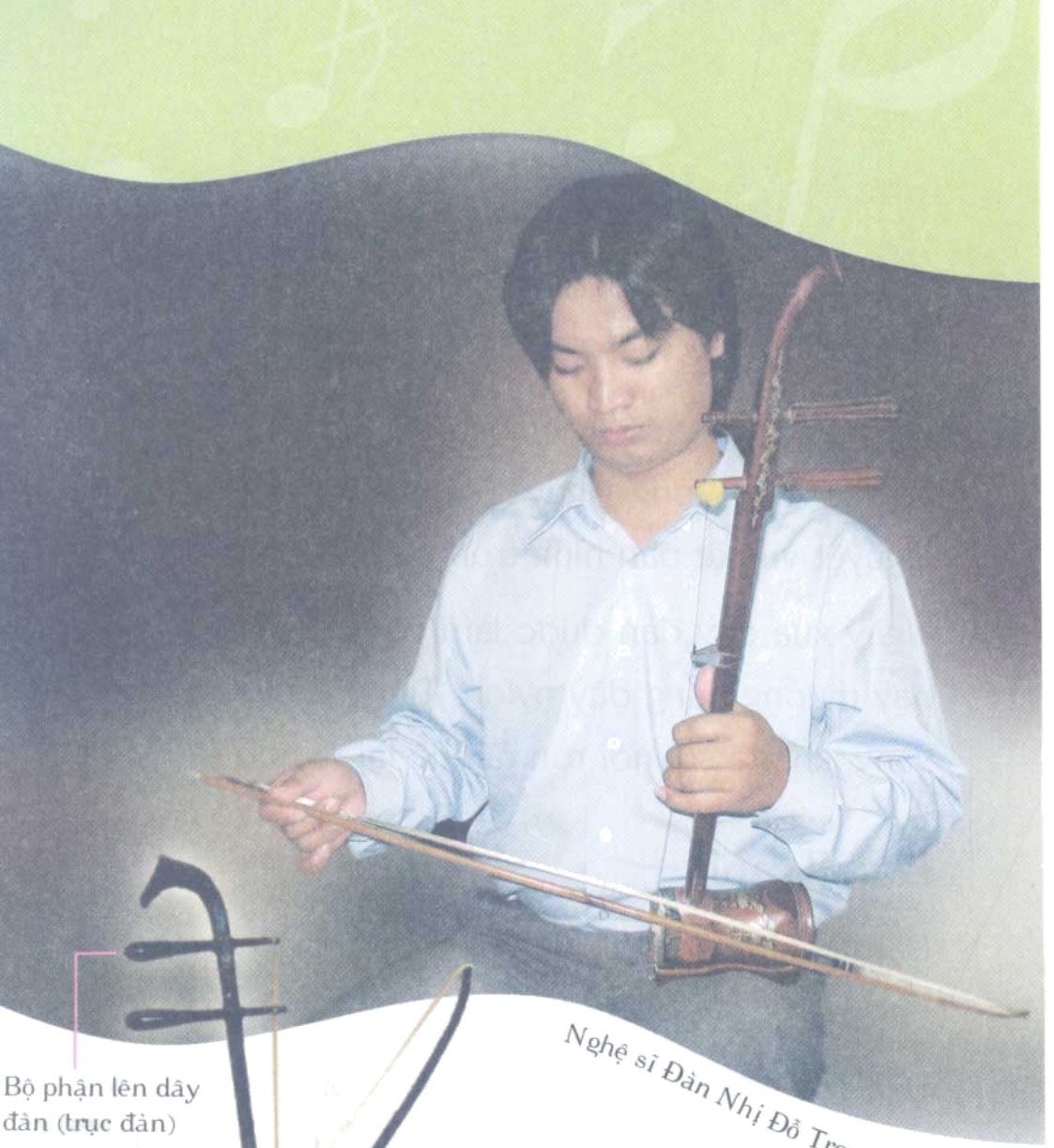
Ngày xưa dây đàn được làm bằng sợi tơ se, ngày nay thường bằng dây nylon. Tiếng Đàn Kìm trong, vang, khi thì sôi nổi rộn rã, lúc lại nỉ non sâu lắng.

Đàn Tranh

Đàn Tranh thường được gọi là Đàn Thập Lục bởi vì đàn có 16 dây đàn.

Đàn Tranh hình hộp dài, mặt đàn vồng cao lên theo chiều rộng của đàn, vì vậy đàn có dáng như chiếc thuyền nhỏ lật úp. Một đầu của đàn được gối lên chân của người nghệ sĩ khi chơi đàn.

Âm sắc Đàn Tranh trong trẻo, sáng sủa, thể hiện tốt các điệu nhạc vui tươi.

Nghệ sĩ Đàn Nhị Đỗ Trọng Thái

Bộ phận lên dây đàn (trục đàn)

Khuyết đàn

Bầu cộng hưởng

Cung vĩ

Dây đàn

Cần đàn

Ngựa đàn

Đàn Cò

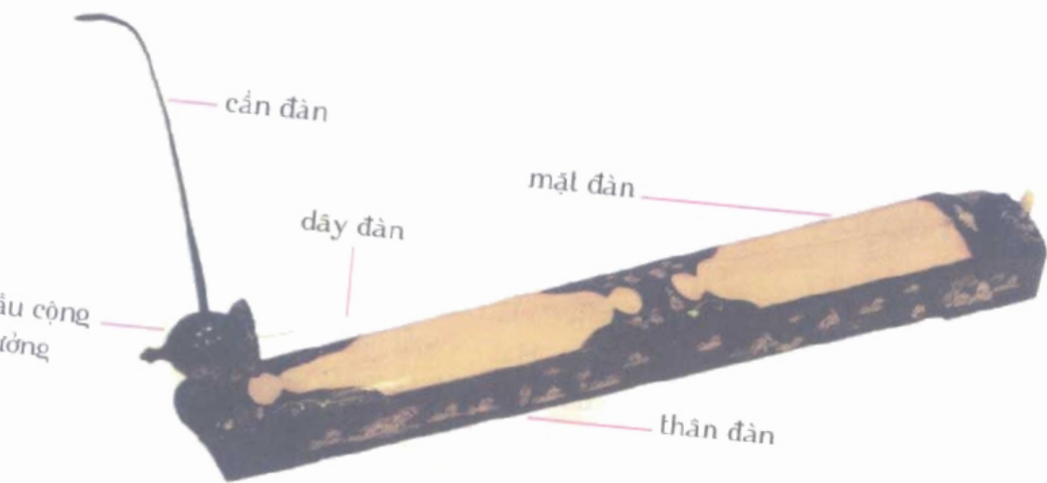
Đàn Cò có bầu cộng hưởng bằng gỗ cứng. Một đầu bầu cộng hưởng bị da trăn hay da kỳ đà tạo thành mặt đàn; đầu còn lại loe ra như cái loa. Ngựa đàn hay còn gọi là phím đàn được làm bằng tre hoặc gỗ đặt trên khoảng giữa mặt da của bầu cộng hưởng. Cần đàn hay còn gọi là dọc làm bằng gỗ cứng thân tròn hoặc vuông. Khuyết đàn bằng chỉ hay tơ se để buộc dây đàn xích vào cần đàn hơn. Trục đàn dùng để lên dây đàn, cắm xuyên qua đầu cần đàn. Ngày xưa dây đàn làm bằng sợi tơ se, ngày nay làm bằng dây nylon hoặc dây kim loại.

Để tạo âm thanh, nghệ sĩ dùng cung vĩ của lên dây đàn hoặc đôi khi dùng ngón tay gảy lên dây đàn.

Tên thông dụng khác của Đàn Cò là Đàn Nhị, vì đàn có 2 dây đàn. Chữ "Nhị" có nghĩa là "Hai". Người dân Nam Bộ gọi là "đàn cò" vì hình dáng đàn giống như con cò: cần đàn như cổ cò - đầu cần đàn quặp xuống như mỏ cò - thân đàn như thân cò - tiếng đàn nghe lạnh lốt như tiếng cò.

Nghệ sĩ Đàn Bầu Nguyễn Minh Đạo

Đàn Bầu

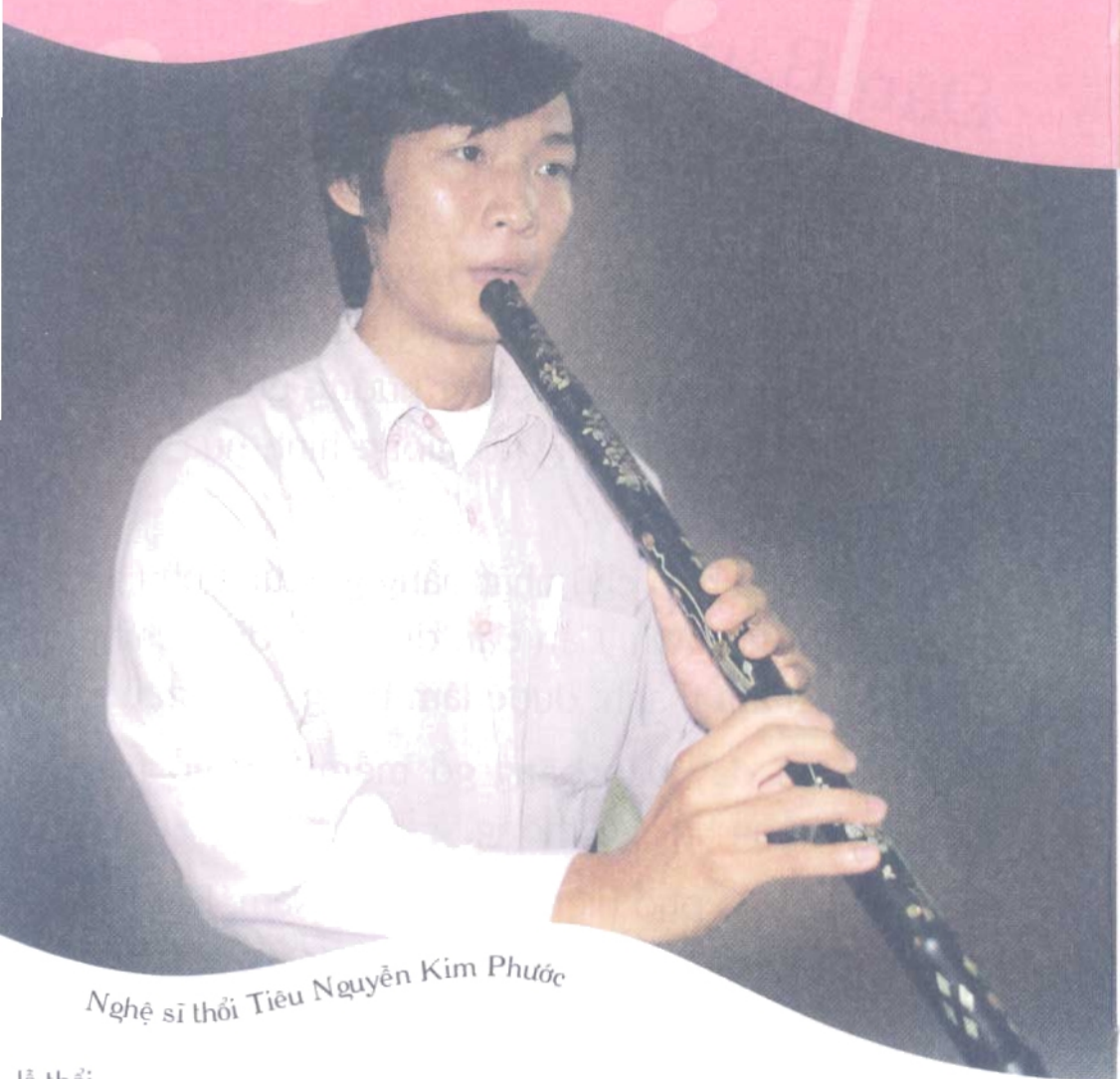
Đàn Bầu là đàn có bầu cộng hưởng được làm bằng vỏ cứng của quả Bầu. Ngày nay bầu cộng hưởng của Đàn Bầu được làm bằng gỗ giống hình nửa trên của quả Bầu cắt đôi.

Thân đàn hình hộp chữ nhật bằng gỗ cứng như gỗ cẩm lai hay gỗ mun. Cần đàn dùng để điều chỉnh cao độ của âm thanh, được làm bằng sừng trâu.

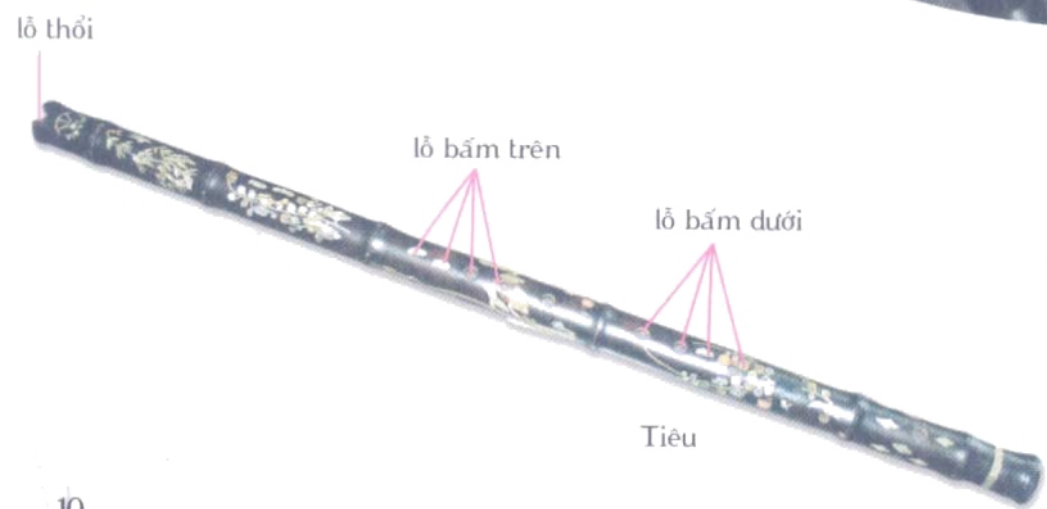
Mặt đàn và đáy đàn bằng gỗ mềm như gỗ ngô đồng, gỗ tùng hay gỗ thông.

Đàn Bầu là đàn phổ biến nhất ở Việt Nam. Đàn chỉ có một dây đàn, cho nên còn được gọi là Độc Huyền Cầm.

Nghệ sĩ chơi Đàn Bầu cầm que đàn bằng tre khảy lên dây đàn bằng kim loại. Âm thanh của Đàn Bầu buồn buồn, nỉ non.

Nghệ sĩ thổi Tiêu Nguyễn Kim Phước

Tiêu

Tiêu được làm từ ống nứa rỗng.

Đây là loại nhạc khí thổi dọc với 6 lỗ bấm hình tròn.

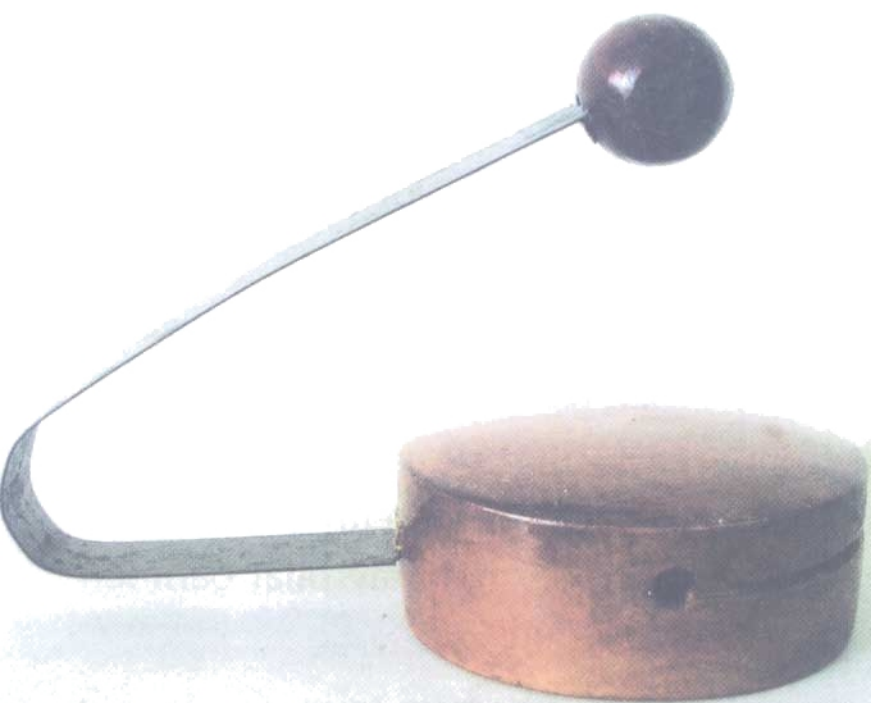
Lỗ thổi của nhạc cụ này là một lỗ hình bán nguyệt ở một đầu của nhạc cụ.

Nghệ sĩ tì môi lên lỗ thổi để thổi, hai tay nâng nhạc cụ nhẹ nhàng với bốn ngón tay trái bấm lên bốn lỗ bấm trên, và bốn ngón tay phải bấm lên bốn lỗ bấm dưới của Tiêu.

Âm thanh của nhạc cụ này trầm trầm, ấm áp, rất du dương mềm mại, phù hợp với âm nhạc trữ tình êm ái.

Tiêu có nhiều kích cỡ to nhỏ khác nhau tùy theo yêu cầu của các bản nhạc khác nhau.

Tiêu còn có tên gọi khác là Địch.

Song Lang

Song Lang

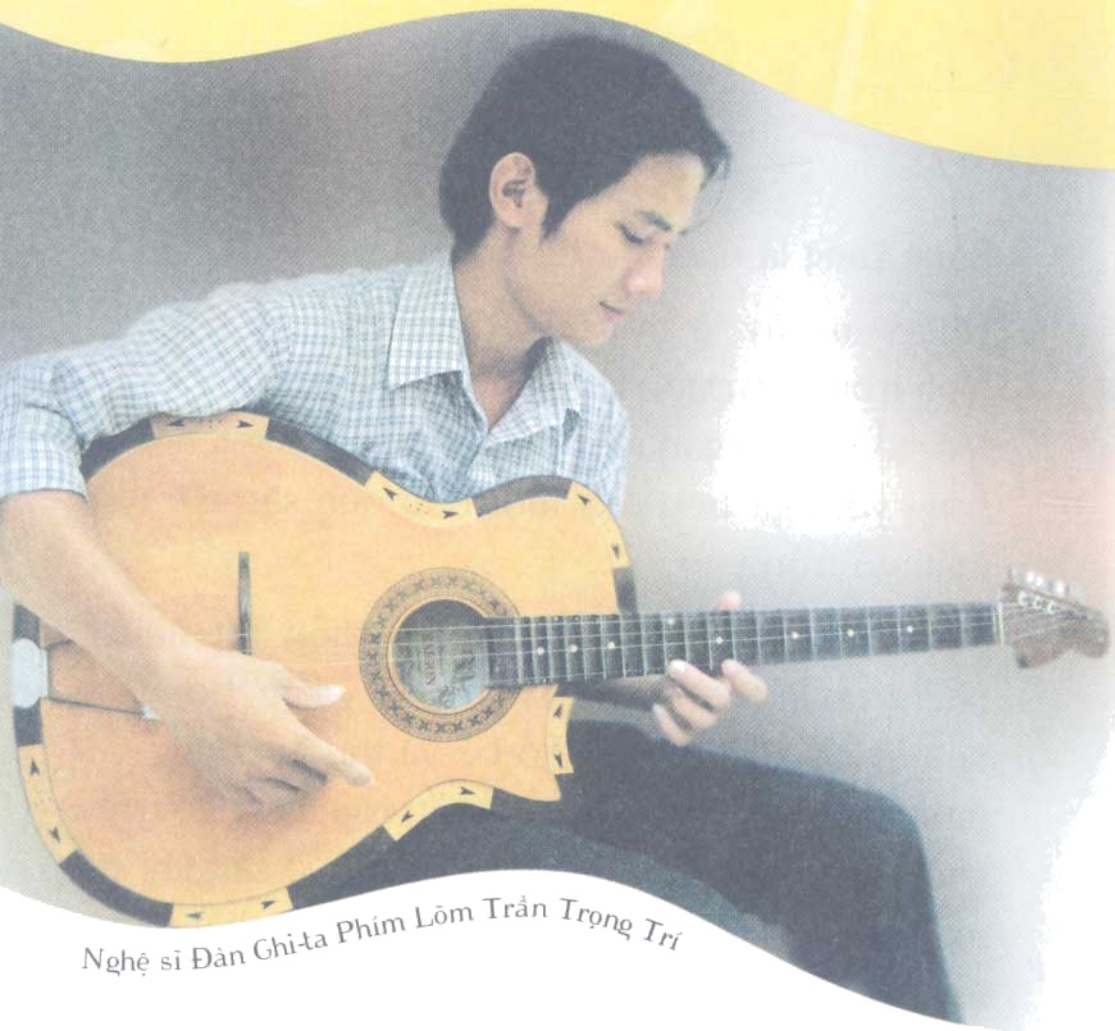
Song Lang là nhạc cụ bộ gõ.

Nhạc cụ này là một chiếc mõ gỗ hình tròn dẹt, được khoét rỗng bên trong.

Mõ gỗ này có gắn một que sắt uốn cong lên song song với mặt trên của mõ. Đầu que sắt gắn một mấu gỗ tròn.

Song Lang được sử dụng biểu diễn rất nhiều, nhưng có lẽ không nhiều người để ý lắm, bởi nhạc cụ này có kích thước nhỏ bé và thường được đặt một cách khiêm tốn ở dưới đất. Nghệ sĩ ngồi trên ghế, dùng lòng bàn chân đạp lên que sắt, khi đó mấu gỗ trên đầu que sắt gõ lên mõ và phát ra âm thanh “tóc tóc” rất vang, lạnh lót. Còn khi biểu diễn ngồi xếp bằng trên sàn (hoặc trên chiếu diễn), nghệ sĩ dùng tay đập vào que sắt để tạo ra âm thanh.

Song Lang có nhiều kích cỡ khác nhau, loại phổ biến nhất có đường kính khoảng 7cm.

Nghệ sĩ Đàn Ghi-ta Phím Lôm Trần Trọng Trí

Ghi-Ta Phím Lỗm

Đàn Ghi-Ta Phím Lỗm là một ví dụ đặc biệt lý thú về sự cải tiến nhạc cụ của dân tộc Việt Nam. Sau khi Đàn Ghi-Ta Tây Ban Nha du nhập vào Việt Nam theo các thầy tu truyền giáo khoảng thế kỷ 19, Đàn Ghi-Ta Tây Ban Nha hay còn được gọi là Tây Ban Cầm (chữ “Cầm” nghĩa là đàn) đã được các nghệ nhân của vùng đất Nam Bộ cải tiến cho thùng đàn dẹp lại, cần đàn nhỏ hơn và các phím bấm được khoét lỗ sâu vào cần đàn, và đàn chỉ có 5 dây đàn thay vì 6 dây như đàn Ghi-Ta Tây Ban Nha.

Đàn Ghi-Ta Phím Lỗm được gọi với các tên khác nhau như Đàn Ghi-Ta Việt Nam, Đàn Ghi-Ta Cải Lương (khi sử dụng trong âm nhạc Cải Lương), Đàn Ghi-Ta Vọng Cổ (với âm nhạc Vọng cổ).

Để có được âm thanh lớn hơn, các nghệ nhân đã lắp thêm bộ phận điện tử cho Đàn Ghi-Ta Phím Lỗm khuếch đại âm thanh qua hệ thống loa. Người ta gọi đó là đàn Ghi-Ta Phím Lỗm Điện.

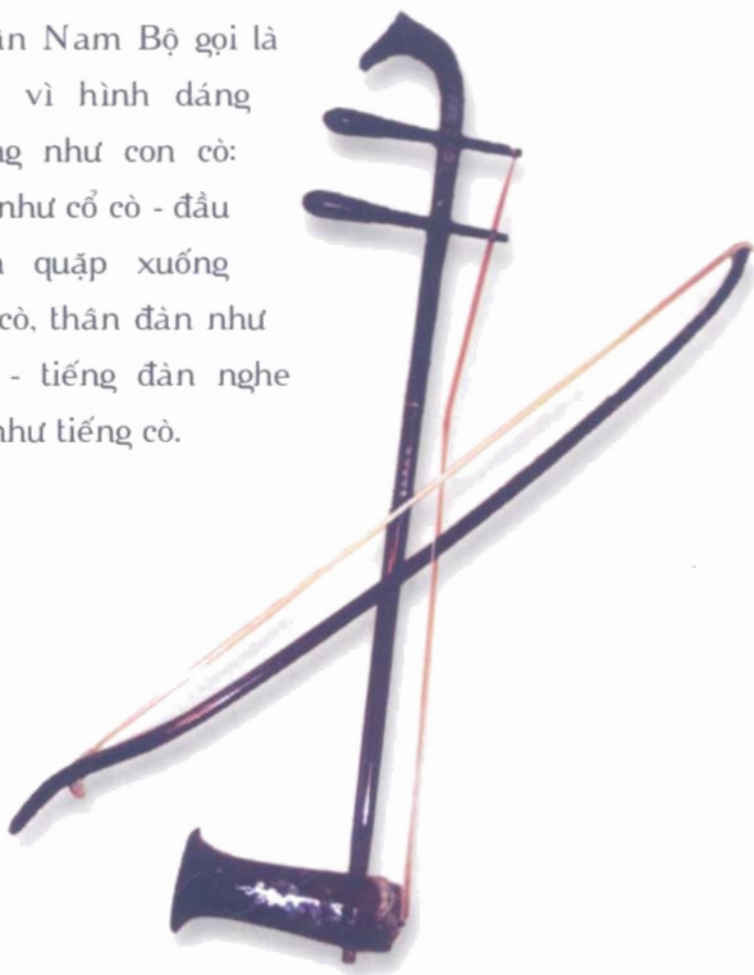
Câu hỏi củng cố

- Ban nhạc Tài tử Nam bộ có bao nhiêu loại nhạc cụ?
- Tại sao Đàn Kìm lại được gọi là Đàn Nguyệt?
- Tên gọi khác của Đàn Cò là gì? Vì sao?
- Bạn biết tiếng Đàn Bầu như thế nào chưa? Hãy tìm nghe tiếng Đàn Bầu nếu chưa biết.
- Tiêu và Địch có phải là 2 loại nhạc cụ khác nhau không?
- Song Lang là nhạc cụ như thế nào?
- Đàn Ghi-Ta Phím Lỡm có bao nhiêu tên gọi?

Nhà xuất bản Trẻ trân trọng cảm ơn các giảng viên, sinh viên, nghệ sỹ của Nhạc viện thành phố Hồ Chí Minh đã ủng hộ để bộ sách này ra đời.

Người dân Nam Bộ gọi là
"đàn cò" vì hình dáng
đàn giống như con cò:
cần đàn như cổ cò - đầu
cần đàn quặp xuống
như mỏ cò, thân đàn như
thân cò - tiếng đàn nghe
lảnh lót như tiếng cò.

Chịu trách nhiệm xuất bản:
TS. QUÁCH THU NGUYỆT
Biên tập: LY HOÀNG LY
Hình ảnh: ĐỖ KIẾN CƯỜNG
Bìa & trình bày: BÙI NAM

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ
161B Lý Chính Thắng, Q.3, Tp. Hồ Chí Minh
ĐT: 39316289 - 39316211 - 38465596
Fax: 08.38437450
E-mail: nxbtre@hcm.vnn.vn
Website: <http://www.nxbtre.com.vn>

CHI NHÁNH NHÀ XUẤT
Số 20 ngõ 91 Nguyễn C
Q. Đống Đa, Hà Nội
ĐT : (04) 37734544
Fax : (04) 37734544
E-mail: vanphongnxbtre@hn.vnn.vn

650 1.4

Giấy phép xuất bản số 83 - 2009/CXB / 896-12 / Tr
Quyết định xuất bản số 275A/QĐ - Tr, ngày 12 tháng 03 năm 2009
In tại công ty CP In Thanh Niên.

HSTGAM Ban nhạc tài tử NB 1

Giá . 10.000 đ